

Zastoupení Jihočeského a Královéhradeckého kraje

v Bruselu

Závěrečná práce:

Nezaměstnanost v České republice a v členských státech

EU

Vedoucí práce: Mgr. René Příhoda

Autor: Ondřej Kohout

V Bruselu dne 25. 9. 2014

Obsah

1	Úvod	1
2	Nezaměstnanost	2
2.1	Definice nezaměstnanosti	2
2.2	Druhy nezaměstnanosti	2
2.2.1	Druhy nezaměstnanosti podle její příčiny	2
	<i>Podle příčiny vzniku dělíme nezaměstnanost na tři základní druhy.....</i>	<i>2</i>
2.2.2	Druhy nezaměstnanosti podle přístupu nezaměstnaných	3
2.2.3	Druhy nezaměstnanosti podle délky jejího trvání.....	4
2.3	Přirozená míra nezaměstnanosti.....	4
2.4	Bezdomovství.....	4
3	Vlivy nezaměstnanosti.....	5
3.1	Zdravotní důsledky nezaměstnanosti	5
3.2	Sociální důsledky nezaměstnanosti.....	5
3.3	Dopad nezaměstnanosti na životní úroveň.....	5
4	Komparace nezaměstnanosti v ČR a v členských státech EU.....	6
4.1	Česká republika	6
4.1.1	Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR	7
4.1.2	Současná situace na trhu práce v ČR	9
4.1.3	Nezaměstnanost mladých v ČR	9
4.1.4	Podíl nezaměstnanosti osob v krajích ČR.....	11
4.1.5	Dlouhodobá nezaměstnanost v ČR	13
4.2	Evropská unie.....	14

4.2.1	Vývoj míry nezaměstnanosti v EU	15
4.2.2	Nezaměstnanost mladých v EU	17
	Dlouhodobá nezaměstnanost v členských státech EU.....	18
5	Závěr.....	19

1 Úvod

Nezaměstnanost je téměř v celé Evropské unii problémem, který se dotýká milionů lidí. Tato práce je zaměřena zejména na komparaci nezaměstnanosti v České republice s ostatními členskými státy Evropské unie a také na její analýzu z pohledu časových řad.

Cílem práce je:

- Seznámit čtenáře se základními pojmy v nezaměstnanosti a s vlivy nezaměstnanosti na život jedince.
 - Dále informovat čtenáře o:
 - vývoji míry nezaměstnanosti v České republice
 - podílu nezaměstnanosti osob v krajích České republiky
 - vývoji nezaměstnanosti v členských státech Evropské unie
 - nezaměstnanosti mladých v České republice a v členských státech Evropské unie
 - dlouhodobé nezaměstnanosti v České republice a v členských státech Evropské unie

První kapitola závěrečné práce popisuje nezaměstnanost obecně. Vysvětluje pojmy frikční nezaměstnanost, strukturální nezaměstnanost, cyklická nezaměstnanost, dobrovolná nezaměstnanost a nedobrovolná nezaměstnanost. Dále popisuje přirozenou míru nezaměstnanosti a také bezdomovství.

Druhá kapitola je zaměřena na vlivy nezaměstnanosti na život jedince. Popisuje zdravotní důsledky nezaměstnanosti, sociální důsledky nezaměstnanosti a dopad nezaměstnanosti na životní úroveň.

Poslední kapitola se věnuje komparaci nezaměstnanosti České republiky s členskými státy Evropské unie. Znárodnuje vývoj nezaměstnanosti, nezaměstnanost mladých, dlouhodobou nezaměstnanost, současnou situaci na trhu práce v České republice a podíl nezaměstnanosti osob v krajích České republiky.

2 Nezaměstnanost

2.1 Definice nezaměstnanosti

Nezaměstnanost představuje sociálně-ekonomický problém. Nezaměstnaný člověk byl společností vnímán jako výjimečný, dostával se mimo oblast normy. Teprve v současnosti dochází k postupné adaptaci na tento druh problémů a začínají se vytvářet účelné strategie jejich zvládnutí, lidé se postupně učí s nimi vyrovnávat. Zaměstnání má pro člověka, žijícího ve středoevropské sociokulturní oblasti, značnou hodnotu. Profesní role jsou důležitou součástí identity a faktorem ovlivňujícím sociální hodnocení daného jedince, s ohledem na ni jej posuzují i ostatní lidé. (1)

2.2 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost můžeme dělit podle různých hledisek. Nejčastěji je uváděno dělení podle příčiny jejího vzniku, lze ji však dělit také podle přístupu nezaměstnaných nebo podle délky jejího trvání. (2)

2.2.1 Druhy nezaměstnanosti podle její příčiny

Podle příčiny vzniku dělíme nezaměstnanost na tři základní druhy (2):

- a) frikční nezaměstnanost
- b) strukturální nezaměstnanost
- c) cyklická nezaměstnanost

1

(1) VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2012, 870 s. ISBN 978-802-6202-257, s. 731 - 732

(2) HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, c2011, xxii, 696 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5, s.280

1. **Frikční nezaměstnanost** je typ nezaměstnanosti, který v ekonomice existuje i v případě plné zaměstnanosti a je způsoben přesuny pracovníků mezi jednotlivými volnými místy. Příčinou jejího vzniku je nedokonalá informovanost pracovníků opouštějících své zaměstnání o aktuálních volných místech, která jim znemožňuje okamžitý přesun z jedné pracovní pozice na druhou bez dočasného udělení statutu nezaměstnaného. (3)
2. **Strukturální nezaměstnanost** je způsobena nesouladem mezi nabídkou pracovní síly a poptávkou po ní. Tento nesoulad může být např. v úrovni kvalifikace pracovníků nebo jejich zaměření. Příčinou tohoto druhu nezaměstnanosti jsou strukturální změny v ekonomice plynoucí z vývoje, které jsou způsobeny např. změnou preferencí nebo potřeb spotřebitele, jež vedou následně výrobce k diferenciaci výrob. (4)
3. **Cyklická nezaměstnanost** je druh nezaměstnanosti, který má spojitost s jednotlivými fázemi hospodářského cyklu, jenž kopíruje. V případě recese dochází v důsledku propouštění pracovníků firmami k jejímu nárůstu a v případě expanze k jejímu poklesu díky zvýšení poptávky po zboží a službách a následnému najímání nové pracovní síly. (4)

2.2.2 Druhy nezaměstnanosti podle přístupu nezaměstnaných

Na základě přístupu nezaměstnaných můžeme nezaměstnanost rozdělit na dva druhy (5)

- a) dobrovolná nezaměstnanost
- b) nedobrovolná nezaměstnanost

Dobrovolná nezaměstnanost se týká těch nezaměstnaných, kteří aktivně hledají práci a neměli by problém s jejím nalezením, ale nejsou ochotni pracovat za nabízenou mzdu. Proto zůstávají raději dobrovolně nezaměstnaní.

Nedobrovolná nezaměstnanost na rozdíl od dobrovolné s vyšší zaměstnavatelem nabízené mzdy nesouvisí, protože pracovník je ochoten pracovat za mzdu tržní. K jejímu vzniku přispívá například zákonné stanovení minimální mzdy nebo aktivity odborů. Tyto jevy uměle zvyšují tržní mzdu a znemožňují tak zaměstnávat pracovníky za nižší mzdy, za které by byli ochotni pracovat. (6)

2.2.3 Druhy nezaměstnanosti podle délky jejího trvání

Podle délky trvání rozlišujeme dva druhy nezaměstnanosti (6)

a) krátkodobá nezaměstnanost

b) dlouhodobá nezaměstnanost

2.3 Přirozená míra nezaměstnanosti

Jedná se o takovou míru nezaměstnanosti, při které se nachází trh práce ve stavu všeobecné rovnováhy. Pokud ekonomika dosahuje přirozené míry nezaměstnanosti, potom jsou všichni jednotlivci, kteří chtějí při dané mzdové sazbě pracovat zaměstnáni. V tomto důsledku je v ekonomice dosaženo stavu, který označujeme pojmem plná zaměstnanost. (7)

2.4 Bezdomovství

Konfliktní mezilidské vztahy, související s propuštěním a ztrátou zaměstnání, přispívají významným způsobem i k souběžné ztrátě domova. Pojem bezdomovec je u nás spojován až s obdobím transformace, kdy se problém lidí bez domova, bez střechy nad hlavou a zpravidla i bez trvalých prostředků obživy stal aktuálním. Pojmově lze bezdomovce označit jako jedince, který nemá zázemí, kam by se uchýlil. Mohou mu chybět fungující rodinné vztahy, je osamělý a nemá nikoho, kdo by mu účinně pomohl ze začarovaného kruhu existenčních problémů. Otázka faktických důvodů bezdomovství se týká zejména ztráty bytu a práce, finančních problémů provázaných často se zadlužeností. Příčinou ztráty domova a rodiny může být i nízký příjem či důchod, manželské partnerské problémy, rozpad vztahů, závislost na alkoholu či jiných návykových látkách. K základní charakteristice bezdomovců patří předně naprostá chudoba provázaná s nezaměstnaností. Jde většinou o svobodné muže ve věku 30 – 55 let, z nichž zejména ve vyspělých zemích relativně vysoké procento tvoří imigranti a uprchlíci. (8)

2

(3) G. EHRENBERG, Ronald, Donald A. COFFIN a Robert S. SMITH. *Modern labor economics*. New York: Harper Collins Publishers, 1991. ISBN 978-067-3462-282, s.502

(4) URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství. 3., dopl. a rozš. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 559 s. ISBN 978-807-3575-793, 310-311

(5) HOLMAN, Robert. *Ekonomie. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, c2011, xxii, 696 s. Beckovy ekonomické učebnice.* ISBN 978-80-7400-006-5, s.285

(6) HOLMAN, Robert. *Ekonomie. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, c2011, xxii, 696 s. Beckovy ekonomické učebnice.* ISBN 978-80-7400-006-5, s.305

3 Vlivy nezaměstnanosti

3.1 Zdravotní důsledky nezaměstnanosti

Ztráta zaměstnání se projevuje depresí. Hloubka této deprese je ovlivněna pocitem viny jedince za svou nezaměstnanost, pocitem bezmocnosti ovlivnit svou situaci, nepříznivými vyhlídkami na nové zaměstnání, finanční situací, určitou perspektivou. Nezaměstnaní lidé se častěji uchylují k alkoholu, lékům či drogám a tak zvyšují zdravotní ohrožení. Stres a psychické napětí zvyšují riziko sebevražedného jednání. Ztráta zaměstnání působí jako stres, který se neprojevuje jen v oblasti psychiky. Zejména pokud není vyhlídka na přijatelné řešení, je ohrožen i zdravotní stav nezaměstnaného člověka. Běžnými potížemi spojenými se stresem ze ztráty zaměstnání je bolení hlavy, zažívací potíže a zvýšený krevní tlak. (9)

3.2 Sociální důsledky nezaměstnanosti

Spolu se ztrátou zaměstnání člověk ztrácí svou životní úroveň a sociální kontakty, které získal přímo v zaměstnání. Člověk se stává více uzavřeným, obtížně navazuje nové vztahy. Izoluje se tím od okolního světa. U dospívajících a mladých lidí také hrozí, že se u nich zafixuje způsob života bez zaměstnání a že si zvyknou využívat sociálního systému státu nebo získávat příjem trestnou činností. S nezaměstnaností může být také spojeno větší riziko sebevražd či závislosti na alkoholu nebo drogách. (9)

3.3 Dopad nezaměstnanosti na životní úroveň

U dlouhodobě nezaměstnaných lidí se z důvodu ekonomického omezení mění jejich životní úroveň. Hlavně v rodinách, kde je nezaměstnaných osob více, přichází pokles životní úrovně dříve a je výraznější. Lidé nejsou schopni udržovat dosavadní životní standard, zejména pokud nežijí v rodině, ve které jsou ještě další příjmy. Mohou mít pocit chudoby a to může být zdrojem silného stresu, zvláště u populace, která je zvyklá a ochotná pracovat. (10)

(7) *Ekonomický slovník: Přirozená míra nezaměstnanosti [online]. [cit. 2014-09-11]. Dostupné z: <http://www.ekonomickyslovník.cz/prirozena-mira-nezamestnanosti/>*

(8) SEKOT, Aleš. *Sociologie v kostce. 3., rozš. vyd. Brno: Paido, 2006, 258 s. ISBN 80-731-5126-X.*

(9) BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 236 s. ISBN 80-247-9006-8, s. 76*

(10) BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 236 s. ISBN 80-247-9006-8. S. 180*

4 Komparace nezaměstnanosti v ČR a v členských státech EU

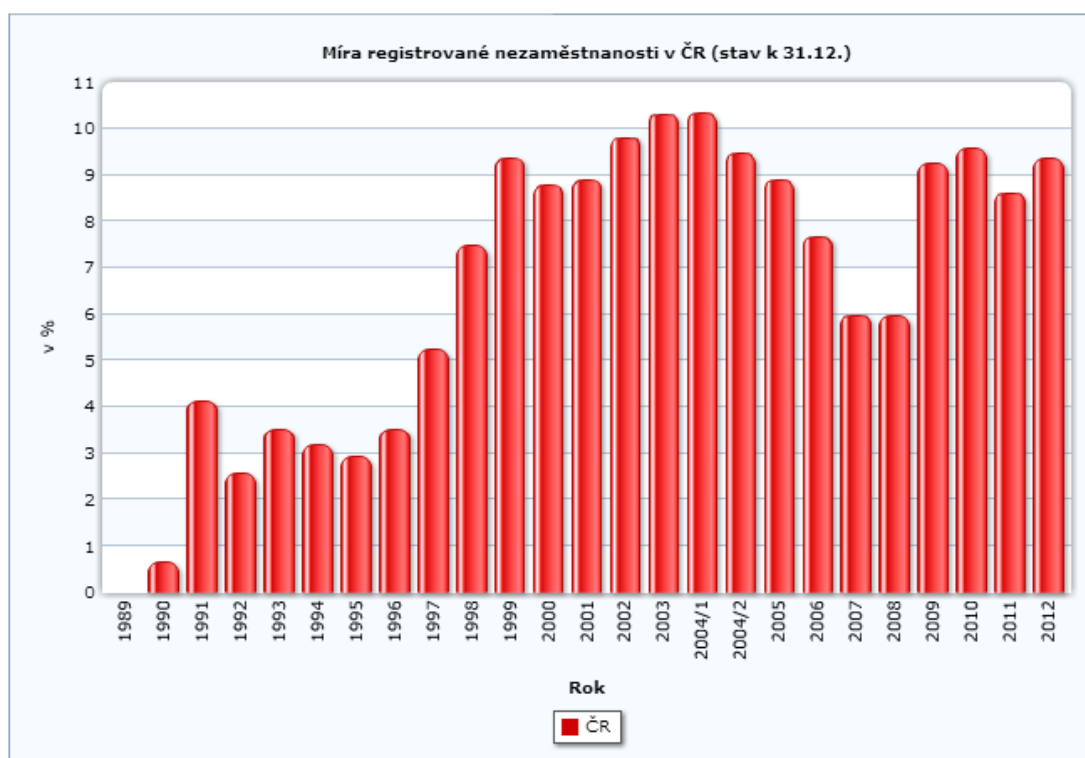
4.1 Česká republika

Česká republika je vyspělá země s tržním hospodářstvím, která dle ekonomických, sociálních a politických indikátorů, jako HDP na obyvatele, indexu lidského rozvoje, indexu svobody tisku, indexu svobody internetu od cenzury, patří k vysoce hodnoceným státům světa. Ekonomicky patří dle Světové banky do skupiny 31 nejbohatších států světa s nejvyššími finančními příjmy. Naopak velmi nízko se v porovnání s jinými umísťuje v podílu obyvatel žijících pod prahem chudoby. Vykazuje též poměrně nízkou nerovnost mezi nejbohatšími a nejchudšími, a relativně vyvážené přerozdělování bohatství napříč většinou obyvatel. Míra nezaměstnanosti je dlouhodobě nízká a pod průměrem vyspělých zemí. (11)³

³ (11) *Wikipedia: Česko* [online]. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesko>

4.1.1 Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR

Obrázek 1: Vývoj míra nezaměstnanosti v ČR

Zdroj: Český statistický úřad

Od vzniku České republiky do roku 1996 se obecná míra nezaměstnanosti pohybovala kolem 3 %. Od roku 1997 začala nezaměstnanost prudce stoupat. Nejvyšší hodnoty dosáhla nezaměstnanost v roce 2004. Další zlom nastal na přelomu roku 2008/2009 s vypuknutím hospodářské krize. Přímo souvisejících příčin mohlo být několik, například:

- Snížení zahraniční poptávky nutilo podniky omezit výrobu a propouštět.
- Další snížení poptávky měly na svědomí obavy z nepříznivého budoucího vývoje, které přiměly domácnosti ke snížení spotřeby a obchodní společnosti k odložení investic.
- Řada obchodních společností současně propouštěla zaměstnance, bez kterých se mohla obejít, jako preventivní opatření na horší časy.

4

Poznámky k obr. 1:

- 1) Metodika platná do 30. Července 2004 – podíl počtu registrovaných uchazečů na pracovní síle
- 2) Metodika platná od 1. Července 2004 – podíl počtu registrovaných uchazečů na pracovní síle včetně cizinců

4.1.1.1 Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR podle věkových skupin

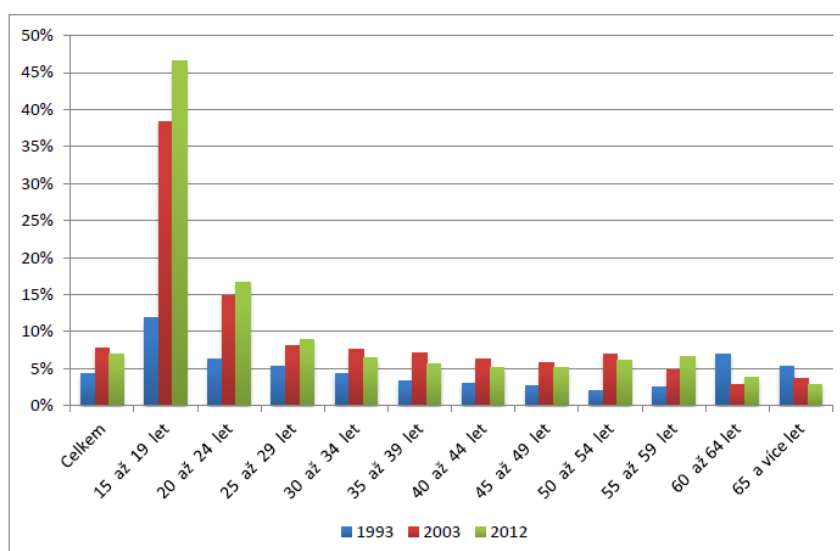
Míra nezaměstnanosti se od roku 1993 výrazně měnila, jak prezentuje obrázek č. 2. Z hlediska věku jsou nezaměstnaností nejvíce postiženi mladí lidé do 19 let, protože se nejčastěji jedná o osoby s nízkým vzděláním a bez pracovních zkušeností (12). Věková skupina 15 – 19 let zaznamenala na trhu práce nejvýraznější změny. Vždy šlo o skupinu s nejvyšší mírou nezaměstnanosti, ale rozdíl mezi 12 % v roce 1993 a 47 % v roce 2012 je značný. V absolutních hodnotách se nicméně jedná o relativně malou skupinu, protože naprostá většina osob v této věkové kategorii studuje a nehledá si zaměstnání. Podíl ekonomicky aktivních do devatenácti let klesl mezi lety 1993 a 2012 z 35,5 % na 6,6 %.

Podobný vývoj zaznamenala nezaměstnanost osob od 20 do 24 let, ale s výrazně menšími rozdíly. Míra nezaměstnanosti vzrostla z 6 % na 17 % a ekonomická aktivita klesla ze 70 % na 50 %.

Poslední skupinou s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti jsou osoby ve věku 25 až 29 let. Souvisí s problémy absolventů vysokých škol, kteří mohou mít problémy s nalezením zaměstnání, kvůli nedostatku pracovních zkušeností (12).

Ve věkových skupinách od 30 do 59 se míra nezaměstnanosti vyvíjela podobně a nárůst mezi lety 1993 a 2012 byl mezi dvěma a čtyřmi procenty.

Obrázek 2 Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR podle věkových skupin

Zdroj: Český statistický úřad

U osob starších 60 let je nezaměstnanost nízká, neboť často mají alternativu ve starobním důchodu, přestože věková hranice odchodu od roku 1993 stoupala (13). Současná výše míry nezaměstnanosti u nejstarších osob a její pokles v posledních dvaceti letech nekoresponduje s informacemi o špatném postavení lidí v předdůchodovém věku na trhu práce

4.1.2 Současná situace na trhu práce v ČR

K 31. 8. 2014 evidoval Úřad práce ČR celkem 535 225 uchazečů o zaměstnání. To je o 6 139 méně než v červenci 2014 a o 16 506 méně než v srpnu 2013. Z celkového počtu lidí bez práce bylo 521 108 dosažitelných uchazečů (jsou schopni okamžitě nastoupit do zaměstnání). Podíl nezaměstnaných zůstal na 7,4 % (červenec 2014 – 7,4 %, srpen 2013 – 7,5 %). Naopak se zvýšil počet volných pracovních míst – meziměsíčně o 3 645, meziročně pak o 14 145. Celkem jich zaměstnavatelé prostřednictvím Úřadu práce ČR nabízeli 54 724.

Obrázek 3: Současná situace na trhu práce v ČR

Nezaměstnanost v ČR k 31. 8. 2014	7,4 %
Počet uchazečů o zaměstnání	535 225
Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání	521 108
Míra nezaměstnanosti podle EUROSTATU	5,8 %
Počet volných pracovních míst	54 724

Zdroj dat: Úřad práce ČR⁵

4.1.3 Nezaměstnanost mladých v ČR

Mladí lidé tvoří jednu z rizikových skupin ekonomicky aktivních obyvatel, které se hůře uplatňují na trhu práce. Jejich nezaměstnanost je ve značné míře ovlivněna ekonomickou situací země, celkovou nezaměstnaností, stavem nabídky volných pracovních míst a stavem mezi poptávkou a nabídkou po pracovních silách. Zároveň je tato skupina ovlivněna i vzdělanostní a oborovou strukturou absolventů škol.

Mladí lidé jsou znevýhodněni nedostatkem praxe, chybějícími pracovními návyky a minimem zkušeností. Při hledání pracovního místa však mohou konkurovat jinými přednostmi -

⁵ Vysvětlivka:

Obrázek 3 : Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Obrázek 4: „MN“ = Míra nezaměstnanosti

zejména aktuálními odbornými znalostmi, znalostí cizích jazyků, počítačovými dovednostmi nebo větší profesní flexibilitou.

Tito mladí lidé, mají problémy s uplatněním zhruba do 25 let, po této věkové hranici se jejich situace výrazně zlepší a ustálí. Míry nezaměstnanosti jsou poté rozloženy podle obvyklého schématu – nejnižší míru nezaměstnanosti mají vysokoškoláci, dále lidé s maturitou, vyšší úroveň nezaměstnanosti je patrná u vyučených a nejvyšší u lidí, kteří mají pouze základní vzdělání. Ti mají navíc problémy s uplatněním po celé své ekonomicky aktivní období. Data o uplatnění absolventů z jednotlivých typů škol, můžete vidět v tabulce pod textem a následně také porovnat v grafu. (14)⁶

Obrázek 4: Uplatnění na trhu práce v závislosti na vzdělání

	Zam	Nezam	Celkem	MN (15-24)
Bez vzdělání - A	0	0	0	0,0%
Základní vzdělání (vč. nedokončeného) - B, C	22561	19665	42226	46,6%
Střední odborné s výučním listem - E, H	109968	20260	130229	15,6%
Střední odborné bez výučního listu - J	864	171	1035	16,5%
Střední odborné s MZ - M a L/O	129812	20381	150192	13,6%
Gymnaziální vzdělání - K	16116	2789	18905	14,8%
Pomaturitní a nástavbové vzdělání - L/S	4483	1385	5868	23,6%
Vyšší odborné vzdělání - N	4792	448	5240	8,5%
	Zam	Nezam	Celkem	MN (20-29)
Konzervatoře	1441	0	1441	0,0%
Vysokoškolské bakalářské vzdělání - R	52482	2792	55273	5,1%
Vysokoškolské magisterské vzdělání - T	101139	6880	108020	6,4%
Vysokoškolské doktorské vzdělání - V	858	0	858	0,0%

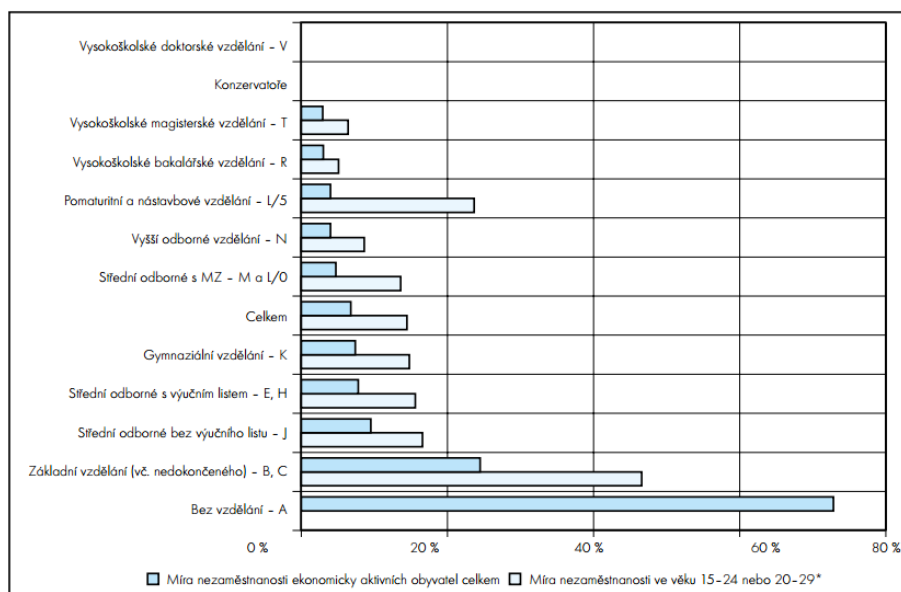
Zdroj: Národní ústav pro vzdělávání

(12) Význam vzdělání pro trh práce v ČR (analýza). Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/vyznam_vzdelani_pro_trh_prace_v_cr_analyza/\\$File/analyza_vzdelani.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/vyznam_vzdelani_pro_trh_prace_v_cr_analyza/$File/analyza_vzdelani.pdf)

(13) Integrovaný portál MPSV: Statistický ročenka trhu práce. [online]. [cit. 2014-09-11]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro>

(14) Nezaměstnanost absolventů škol. [online]. [cit. 2014-09-11]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/cinnosti/vk/nezamestnanost-absolventu-skol>

Obrázek 5 : Grafické zobrazení uplatnění na trhu práce v závislosti na vzdělání

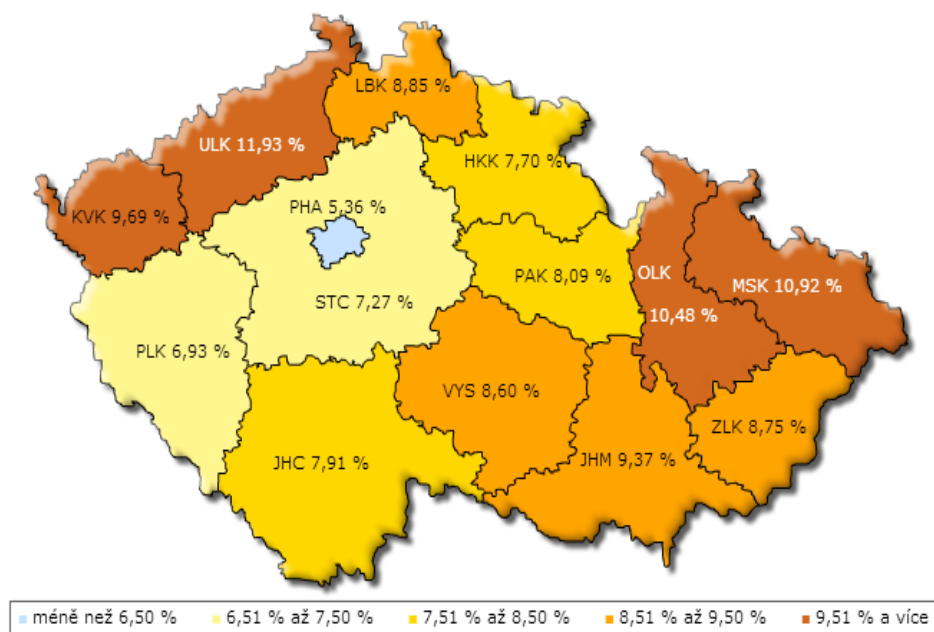

Zdroj: Národní ústav pro vzdělávání

4.1.4 Podíl nezaměstnanosti osob v krajích ČR

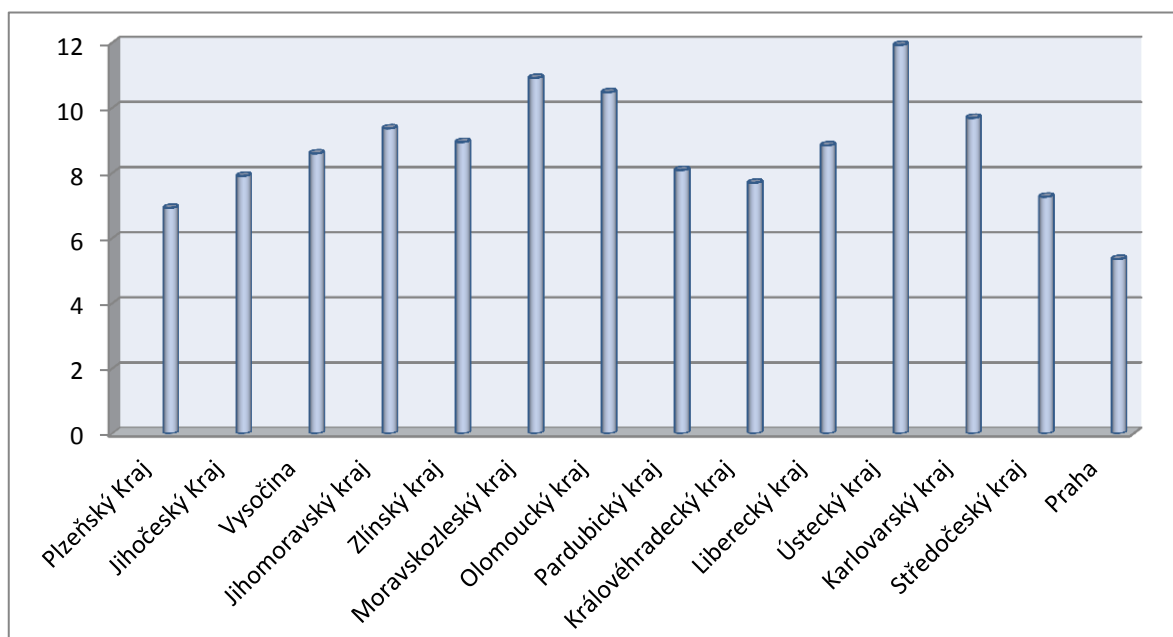
Jednotlivé kraje České republiky mají různou výši nezaměstnanosti. Rozdíly jsou dané zejména útlumem těžkého průmyslu a těžby v severních Čechách a severní Moravě, útlumem zemědělství nebo textilního průmyslu. V některých regionech zanikli velcí zaměstnavatelé, někde se podařilo vybudováním průmyslové zóny nebo pomocí podpůrných motivačních nástrojů přitáhnout nové investice. Je potřeba říci, že tyto rozdíly jsou dlouhodobě stabilní.

Obrázek 6: Podíl nezaměstnaných osob (na obyvatelstvu ve věku 15 až 64 let) v krajích ČR

Zdroj: Český statistický úřad

Obrázek 7: Podíl nezaměstnaných osob (na obyvatelstvu ve věku 15 až 64 let) v krajích ČR (v %)

Zdroj dat: Český statistický úřad

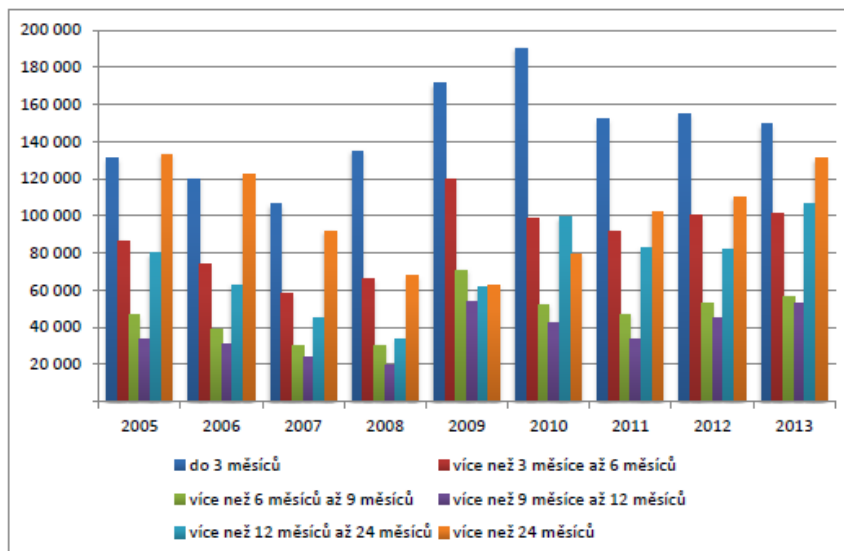
Na obrázku č. 6 můžeme vidět, že podíl nezaměstnanosti nad 10 % se nachází v kraji Ústeckém, Olomouckém a Moravskoslezském. Největší podíl nezaměstnanosti se pak nachází v kraji Ústeckém, ve kterém se poměr vyšplhal až na 11,93 %. Nejlepších ekonomických ukazatelů dosahuje Praha s 5,36 %, následuje Plzeňský kraj s 6,93 % a Středočeský kraj se 7,27 %.

4.1.5 Dlouhodobá nezaměstnanost v ČR

Dlouhodobá nezaměstnanost je obecně velkým problémem. Dlouhé hledání zaměstnání je silně demotivující a nezaměstnaný ztrácí pracovní návyky (15). Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se v roce 2013 pohybovala v ČR okolo 3 %, srovnání ČR s ostatními členskými státy EU je znázorněno na obrázku č. 12. Obecně platí, že čím déle je uchazeč bez práce, tím hůře hledá nové zaměstnání. Nezaměstnaný se pak stává závislým na sociálních dávkách. „Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR v posledních letech ukazuje, že ti kteří ztratí zaměstnání, se stanou téměř z více než 20 % dlouhodobě nezaměstnanými.“ (16)

Na obrázku číslo 7 můžeme vidět podíl nezaměstnaných v jednotlivých letech podle délky trvání nezaměstnanosti. Z obrázku dále vidíme, že se nejčastěji nalezení nového zaměstnání podaří v prvních třech měsících nezaměstnanosti. Také je zřejmé, že pokud si osoba nedokáže najít nové místo do dvanácti měsíců, její šance strmě klesají

Obrázek 8: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti

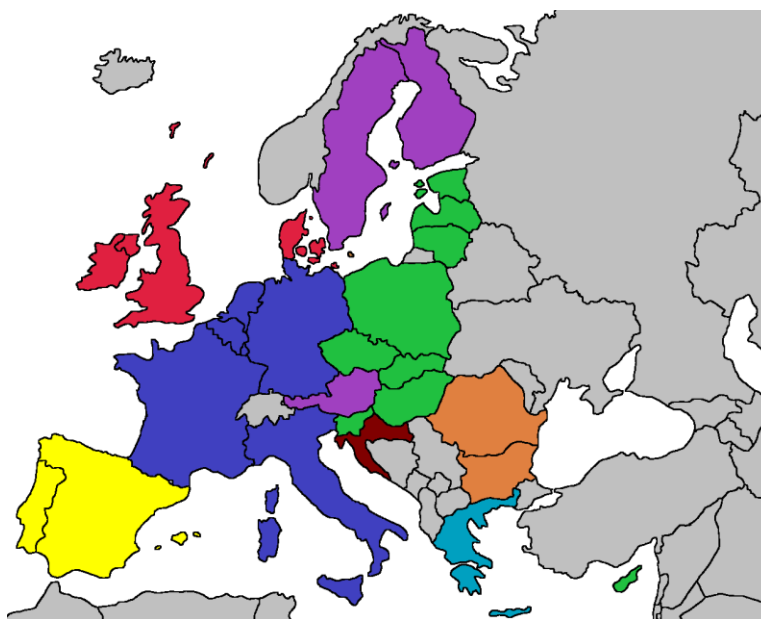

Zdroj dat: Český statistický úřad⁷

4.2 Evropská unie

Evropská unie (EU) je politická a ekonomická unie, kterou od posledního rozšíření 1. 7. 2013 tvoří 28 evropských států s 507,7 miliony obyvatel což je přibližně 7,3 % světové populace.

Obrázek 9 Členské státy EU dle data vstupu

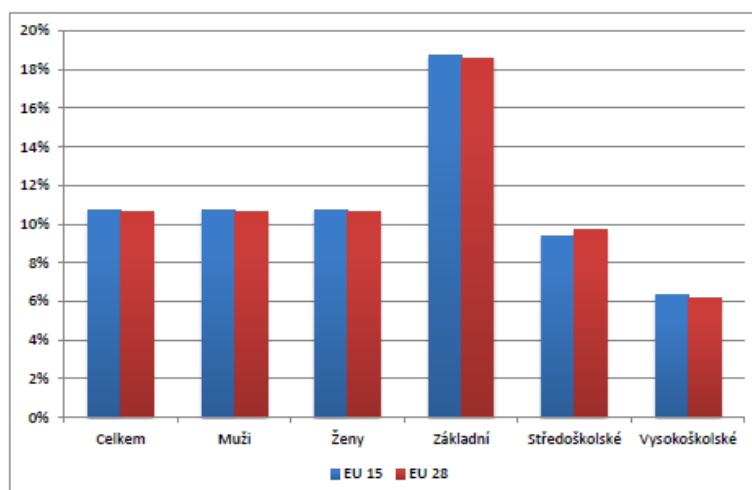
Barvy dle roku vstupu: modrá 1958, červená 1973, světle modrá 1981, žlutá 1986, fialová 1995, zelená 2004, béžová 2008, hnědá 2013

Členské státy, jež tvořily Evropskou unii do roku 2004, jsou nazývané starými členskými státy evropské „patnáctky“. I když mohou být mezi starými a novými státy značné rozdíly, v nezaměstnanosti se neprojevují. Obrázek č. 8 a obrázek č. 9 prezentují míry nezaměstnanosti mezi státy evropské „patnáctky“ a celé evropské „osmadvacítky“. Je patrné, že data z nových členských států výrazně neovlivnila průměrné hodnoty. Toto tvrzení platí pro celou populaci, ale také při dělení podle pohlaví, vzdělání a věku.

⁷ (15) Podnikatel.cz: Rok a déle bez práce? Zřejmě si ještě dlouho neškrtnete [online]. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/rok-a-dele-bez-prace-zrejme-si-jeste-dlouho-neskrtnete/>

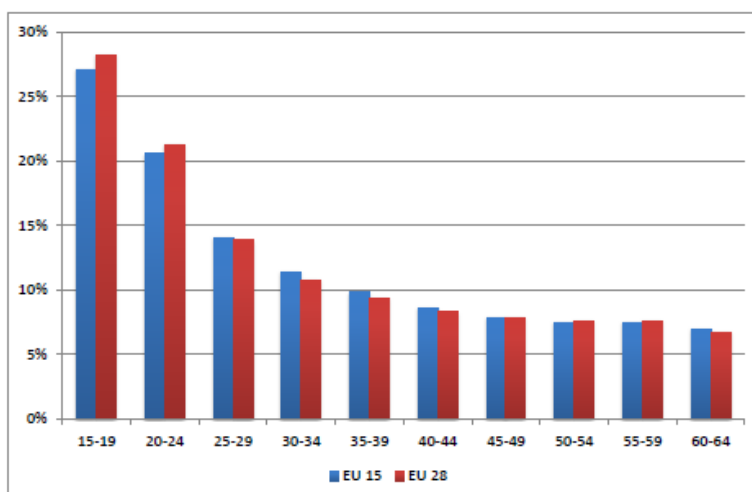
(16) Une_esms. Eurostat. Eurostat [online]. [cit. 2014-9-22]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/une_esms.htm

Obrázek 10: EU 15 a EU 28: Komparace míry nezaměstnanosti podle pohlaví

Zdroj dat: Eurostat

Obrázek 11: EU 15 a EU 28: Komparace míry nezaměstnanosti podle věku

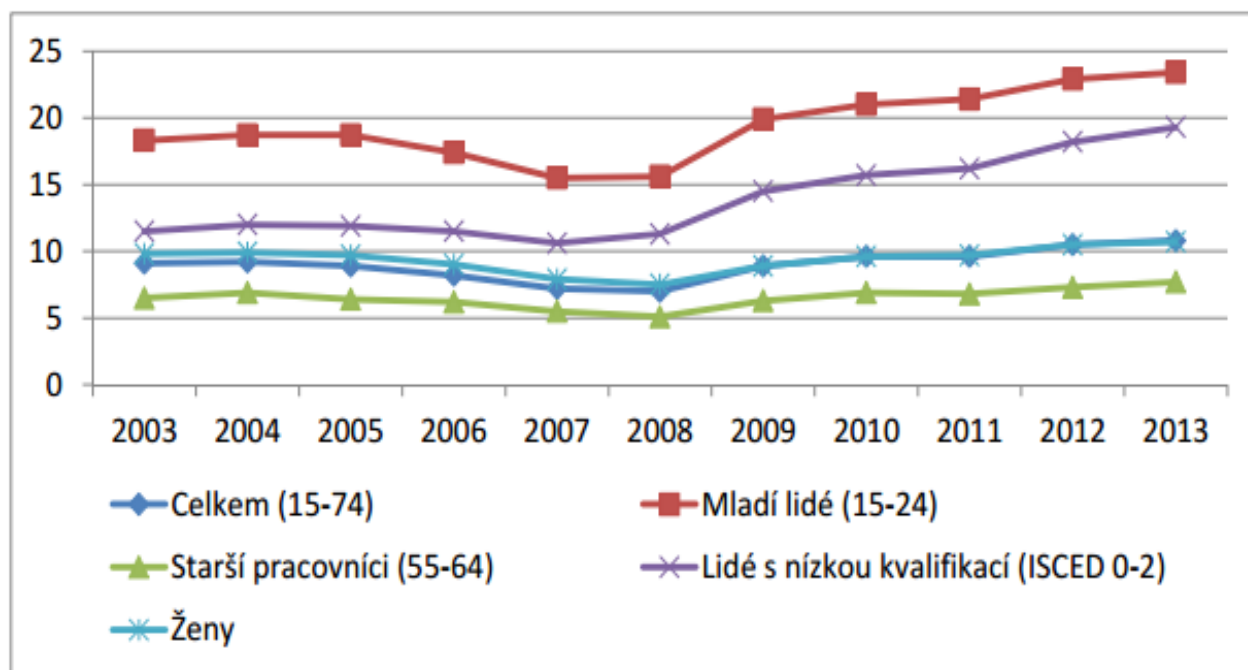
Zdroj dat: Eurostat

4.2.1 Vývoj míry nezaměstnanosti v EU

Mezi lety 2003 a 2008 klesla míra nezaměstnanosti o více než 2 %, kvůli finanční a hospodářské krizi se situace vážně zhoršila (obrázek 11). V období mezi rokem 2008 a druhým čtvrtletím roku 2013 se míra nezaměstnanosti v EU-28 zvýšila ze 7,1 % na 10,9 %. Vývoj v čase je přitom pro různé skupiny na trhu práce víceméně podobný, až na několik výjimek. Zdá se, že nezaměstnanost mladých lidí obecně více reaguje na hospodářský cyklus. Po vypuknutí krize

narostla rychleji nezaměstnanost mužů než žen, a to především proto, že nejvíce byla zasažena odvětví, která ovládají muži. Je to patrné z toho, že mezi lety 2008 a 2009 se více zvýšila celková nezaměstnanost než nezaměstnanost žen. Pokud jde o strukturální rozdíly, mnohem vyšší míru nezaměstnanosti lze pozorovat u mladých lidí, pracovníků s nízkou kvalifikací a státních příslušníků třetích zemí. Nezaměstnanost přestala růst v polovině roku 2013. Od začátku roku 2013 zůstává míra nezaměstnanosti poměrně stabilní. V září 2013 činil celkový počet nezaměstnaných téměř 26,9 milionu osob. Tomuto počtu odpovídá míra nezaměstnanosti ve výši 11 %, jež se již šestý měsíc po sobě nezměnila. Pokud jde o budoucí vývoj, je stále příliš brzy na to, aby bylo možné posoudit, zda to znamená začátek změny trendu. Trendy přitom nejsou v rámci EU podobné. Ve srovnání se zářím 2012, se nezaměstnanost v 16 členských státech zvýšila a ve 12 snížila. (17)⁸

Obrázek 12: Vývoj míry nezaměstnanosti v EU-28 od roku 2003 – celkem, mladí lidé, starší pracovníci a pracovníci s nízkou kvalifikací

Zdroj: ec.europa.eu

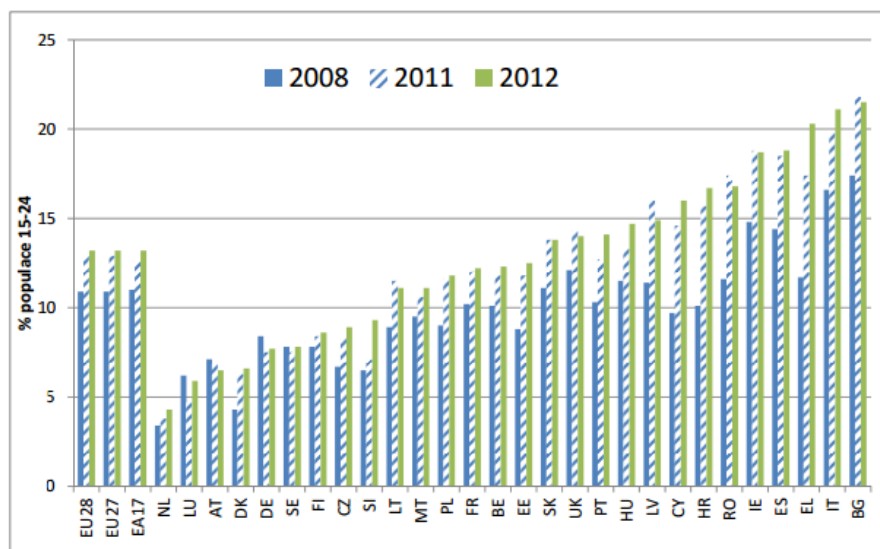
* Mladí lidé - věk 15 – 26let.

⁸ (17)Ec.europa.eu: NÁVRH SPOLEČNÉ ZPRÁVY O ZAMĚSTNANOSTI [online]. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z:http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/jer2014_cs.pdf, s. 2

4.2.2 Nezaměstnanost mladých v členských státech EU

Na konci roku 2013 činila nezaměstnanost mladých lidí v EU-28 přes 23,5 %, což je o 0,4 % více než o rok dříve, ale stejně jako v posledních šesti měsících. Mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly: údaje ze září 2013 se pohybují od 7,7 % v Německu a 8,7 % v Rakousku po 56,5 % ve Španělsku a 57,3 % v Řecku. V posledních měsících rozdíly přestaly narůstat, ale jsou stále velké. Podíl mladých lidí, kteří nejsou ve vzdělávání, v zaměstnání nebo v profesní přípravě (NEET), se dále zvyšoval. Mezi lety 2008 a 2011 se podíl NEET u mladých lidí ve věku 15 až 24 let zvýšil o 2 % na 12,9 % (obrázek 12). V roce 2012 podíl NEET na úrovni EU dále vzrostl, i když méně než v předchozích letech a ne ve všech členských státech (snížení bylo zaznamenáno v Rakousku, Lotyšsku, Rumunsku a Bulharsku). Podíl NEET zůstává vysoký ve velké většině členských států (Litvě, Maltě, Polsku, Francii, Belgii, Estonsku, Slovensku, Velké Británii, Portugalsku, Maďarsku, Kypru, Chorvatsku, Irsku, Řecku, a Itálii a obzvláště znepokojivý je nejnovější vývoj (2011–2012) v Řecku a Slovinsku a v poněkud menší míře také v Itálii a Maďarsku. Podíl NEET je o něco vyšší u žen než u mužů: V roce 2012 činil 13,4 % pro ženy a 12,9 % pro muže (celkem 13,1 %). Fenomén NEET je způsoben hlavně nárůstem nezaměstnanosti mladých lidí spíše než nárůstem nečinnosti, jež není spojena se vzděláváním. (18)⁹

Obrázek 13: Celkový podíl NEET (věková skupina 15–24 let) v členských státech

Zdroj: ec.europa.eu

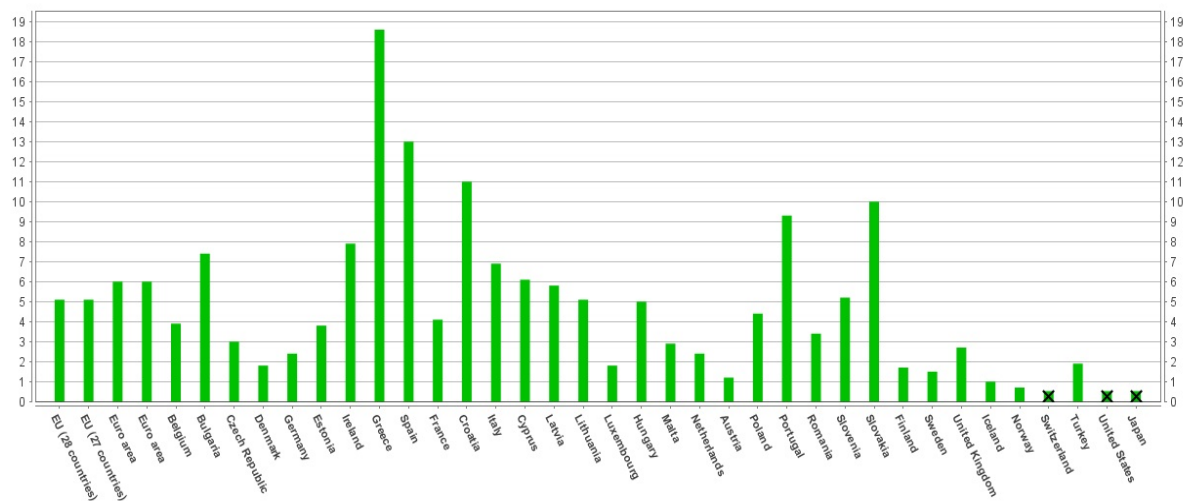
⁹ (18) *Ec.europa.eu: NÁVRH SPOLEČNÉ ZPRÁVY O ZAMĚŠTNANOSTI [online]. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/jer2014_cs.pdf, s. 4*

(19) *Ec.europa.eu: NÁVRH SPOLEČNÉ ZPRÁVY O ZAMĚŠTNANOSTI [online]. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/jer2014_cs.pdf, s. 3*

4.2.3 Dlouhodobá nezaměstnanost v členských státech EU

Dlouhodobá nezaměstnanost v členských státech EU stále roste, kvůli dlouhému trvání krize. Na konci druhého čtvrtletí roku 2013 dosáhla dlouhodobá nezaměstnanost v EU-28 rekordní výše 12,5 milionu osob, což odpovídá 5 % aktivního obyvatelstva. Od roku 2008 se dlouhodobá nezaměstnanost zhruba zdvojnásobila, přičemž k jejímu nárůstu došlo prakticky ve všech členských státech s výjimkou Německa (kde se míra dlouhodobé nezaměstnanosti snížila mezi roky 2008 a 2012 ze 4 % na 2,5 %) a Lucembursku (kde se v daném období tato míra stabilně pohybovala kolem 1,5 – 1,8 %). V průběhu roku do druhého čtvrtletí 2013 se dlouhodobá nezaměstnanost jako procento celkové nezaměstnanosti v EU-28 zvýšila ze 45 % na 47,1 % . (19)

Obrázek 14: Znázornění míry dlouhodobé nezaměstnanosti v členských zemích EU v roce 2013 (v %)

Zdroj: Eurostat

5 Závěr

Práce se zaměřila na nezaměstnanost, a to nejen z hlediska teoretického vymezení samotného pojmu, kdy autoři zdůrazňují hlavně její sociálně-ekonomický kontext, ale vymezuje ji i jako důležitý makroekonomický ukazatel. Vývoj míry nezaměstnanosti je ve velké míře závislý na hospodářské stabilitě nejen České republiky samotné, ale i nejdůležitějšího obchodního partnera – Německa. Závislost na zahraničních firmách a poptávce se projevila hlavně v letech 2008/09 v době celosvětové globální krize, kdy míra nezaměstnanosti vzrostla meziročně v republikovém průměru o 3 procentní body z 6 % na 9 %. V současnosti se míra nezaměstnanosti v České republice pohybuje okolo 7 %, přičemž nejvyšší nezaměstnanost je tradičně v kraji Ústeckém, Moravskoslezském a Olomouckém. Ve své komparační části se práce zaměřuje na vývoj nezaměstnanosti v České republice ve srovnání s členskými státy EU a dále také na srovnání dlouhodobé nezaměstnanosti a nezaměstnanosti mladých. Nejvyšší míra dlouhodobé nezaměstnanosti je v Řecku, kde dosahuje téměř 20 %, následuje Slovensko s 10 % a Polsko. V České republice jsou to pouze 3 %. Jako nejčastější příčiny vysoké míry dlouhodobé nezaměstnanosti bývají označovány velkorysé sociální systémy, které jsou, jak dobře víme obvyklé ve státech EU a také nízká flexibilita pracovního trhu. V neposlední řadě se také přidává vliv ekonomické krize, která zasáhla země EU v roce 2008.

Seznam použitých zdrojů

- (1) VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2012, 870 s. ISBN 978-802-6202-257, s. 731 - 732
- (2) HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, c2011, xxii, 696 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5, s.280
- (3) G. EHRENBERG, Ronald, Donald A. COFFIN a Robert S. SMITH. *Modern labor economics*. New York: Harper Collins Publishers, 1991. ISBN 978-067-3462-282, s.502
- (4) URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství*. 3., dopl. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 559 s. ISBN 978-807-3575-793, 310-311
- (5) HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, c2011, xxii, 696 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5, s.285
- (6) HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, c2011, xxii, 696 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5, s.305
- (7) *Ekonomický slovník: Přirozená míra nezaměstnanosti [online]*. [cit. 2014-09-11]. Dostupné z: <http://www.ekonomickyslovník.cz/prirozena-mira-nezamestnanosti/>
- (8) SEKOT, Aleš. *Sociologie v kostce*. 3., rozš. vyd. Brno: Paido, 2006, 258 s. ISBN 80-731-5126-X.
- (9) BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 236 s. ISBN 80-247-9006-8, s. 76
- (10) BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 236 s. ISBN 80-247-9006-8. S. 180
- (11) *Wikipedia: Česko [online]*. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesko>

- (12) Význam vzdělání pro trh práce v ČR (analýza). Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/vyznam_vzdelani_pro_trh_prace_v_cr_analyza/\\$File/analyza_vzdelani.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/vyznam_vzdelani_pro_trh_prace_v_cr_analyza/$File/analyza_vzdelani.pdf)
- (13) Integrovaný portál MPSV: Statistický ročenka trhu práce. [online]. [cit. 2014-09-11]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro>
- (14) Nezaměstnanost absolventů škol. [online]. [cit. 2014-09-11]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/cinnosti/vk/nezamestnanost-absolventu-skol>
- (15) Podnikatel.cz: Rok a déle bez práce? Zřejmě si ještě dlouho neškrtnete [online]. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/rok-a-dele-bez-prace-zrejme-si-jeste-dlouho-neskrtnete/>
- (16) Une_esms. Eurostat. Eurostat [online]. [cit. 2014-9-22]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/une_esms.htm
- (17) *Ec.europa.eu: NÁVRH SPOLEČNÉ ZPRÁVY O ZAMĚSTNANOSTI [online]. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/jer2014_cs.pdf, s. 2*
- (18) *Ec.europa.eu: NÁVRH SPOLEČNÉ ZPRÁVY O ZAMĚSTNANOSTI [online]. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/jer2014_cs.pdf, s. 4*
- (19) *Ec.europa.eu: NÁVRH SPOLEČNÉ ZPRÁVY O ZAMĚSTNANOSTI [online]. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/jer2014_cs.pdf, s. 3*

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vývoj míra nezaměstnanosti v ČR.....	7
Obrázek 2 Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR podle věkových skupin	8
Obrázek 3: Uplatnění na trhu práce v závislosti na vzdělání.....	10
Obrázek 4 : Grafické zobrazení uplatnění na trhu práce v závislosti na vzdělání	11
Obrázek 5: Podíl nezaměstnaných osob (na obyvatelstvu ve věku 15 až 64 let) v krajích ČR	12
Obrázek 6: Podíl nezaměstnaných osob (na obyvatelstvu ve věku 15 až 64 let) v krajích ČR (v %)	12
Obrázek 7: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti	13
Obrázek 8 Členské státy EU dle data vstupu	14
Obrázek 9: EU 15 a EU 28: Komparace míry nezaměstnanosti podle pohlaví	15
Obrázek 10: EU 15 a EU 28: Komparace míry nezaměstnanosti podle věku	15
Obrázek 11: Vývoj míry nezaměstnanosti v EU-28 od roku 2003 – celkem, mladí lidé, starší pracovníci a pracovníci s nízkou kvalifikací	16
Obrázek 12: Celkový podíl NEET (věková skupina 15–24 let) v členských státech	17
Obrázek 13: Znárodnění míry dlouhodobé nezaměstnanosti v členských zemích EU v roce 2013 (v %)	18